

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

M-väljarna om vinsterna, valfriheten och statens roll

Väljarundersökning om skolan 2017

M-väljarna om vinsterna, valfriheten och statens roll

Väljarundersökning om skolan 2017

Lärarnas Riksförbund, juni 2017

Innehåll

Sammanfattning och slutsatser.....	3
Väljarna om ansvaret för skolan.....	4
Väljarna om valfriheten och vinsterna i skolan.....	8
Metodbeskrivning.....	11

Sammanfattning och slutsatser

Lärarnas Riksförbund har uppdragit åt undersökningsföretaget Exquiro Research att genomföra en väljarundersökning om skolan. Ett riksrepresentativt urval av 3 000 slumpmässigt utvalda väljare har ringts upp och svarat på ett antal skolpolitiska frågor under januari och februari 2017.

Undersökningen visar att 68 procent av de tillfrågade väljarna anser att staten bör ha huvudansvaret för de skolor som idag är kommunala. Endast var fjärde väljare, 25 procent, anser att huvudansvaret bör ligga kvar hos kommunerna. Tydligast är stödet för statligt huvudansvar hos Vänsterpartiets (83 procent) och Liberalernas (77 procent) väljare. Den minsta majoriteten av de åtta riksdagspartierna återfinns hos Centerpartiets väljare, där 61 procent säger sig vara för ett statligt huvudansvar för de skolor som idag är kommunala. Mycket snarlika resultat finns i frågan om statlig finansiering av skolan. Även där vill en tydlig majoritet av väljarna, oavsett partisympti, att staten ska ta över detta ansvar.

Ytterligare en fråga där väljarna är tydliga är den om vinster i friskolorna. En mycket stor majoritet av väljarna vill se en förändring i det regelverk som idag tillåter vinstutdelning från skattefinansierade privatägda skolor. 88 procent av väljarna i denna undersökning svarar att de antingen är för ett vinstförbud (47 procent) eller kan tänka sig att tillåta vinst, endast om vissa kvalitetskrav är uppfyllda (41 procent).

När det däremot gäller huruvida friheten att välja skola har bidragit positivt eller negativt till den svenska skolan visar sig väljarna vara splittrade. 43 procent svarar att valfriheten har bidragit ganska positivt eller mycket positivt till skolans utveckling, medan 33 procent svarade ganska negativt eller mycket negativt. Mest positiva är Centerpartiets och Kristdemokraternas väljare, där 52 respektive 34 procent valt något av de två positiva svarsalternativen. Mest negativa till hur valfriheten bidragit till skolans utveckling är Vänsterpartiets och Socialdemokraternas väljare, där 67 respektive 49 procent svarat något av de båda negativa svarsalternativen.

Med anledning av detta föreslår Lärarnas Riksförbund följande:

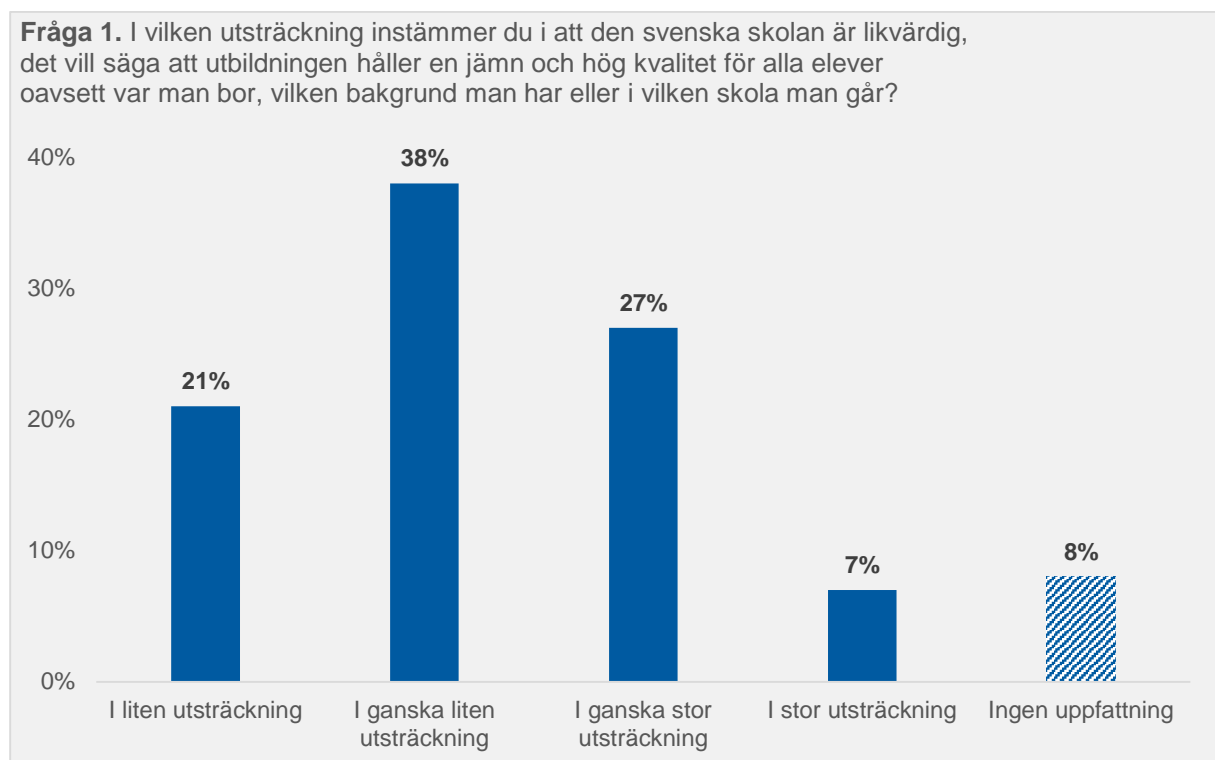
- Inför en statlig finansiering för grund- och gymnasieskolan som också består av en nationell modell för socioekonomisk resursfördelning. Förbundet har skissat på hur ett sådant förslag, som gäller alla skolor oavsett huvudman, skulle kunna se ut. Staten behöver garantera likvärdigheten i resurserna, men också bättre reglera den faktiska användningen.
- Det bör övervägas om inte staten bör ta över helhetsansvaret för de skolor som idag är kommunala. Kommunerna bör kunna fokusera på skolans infrastruktur, medan staten fullt ut tar ansvaret för kvaliteten i allt som är undervisningsanknutet.
- Lärarnas Riksförbund anser att överskott som uppstår i skolan ska återinvesteras i den verksamhet där överskottet uppstod. Ett första steg i denna riktning är att införa någon typ av vinstbegränsning för att tillförsäkra att skattepengar som är ämnade för skola inte försvinner till andra privata ändamål.

Förbundet anser vidare att det finns fog för att införa vissa regleringar av valfriheten i syfte att stävja den negativa utveckling av likvärdigheten som bland annat PISA-undersökningarna visat på.

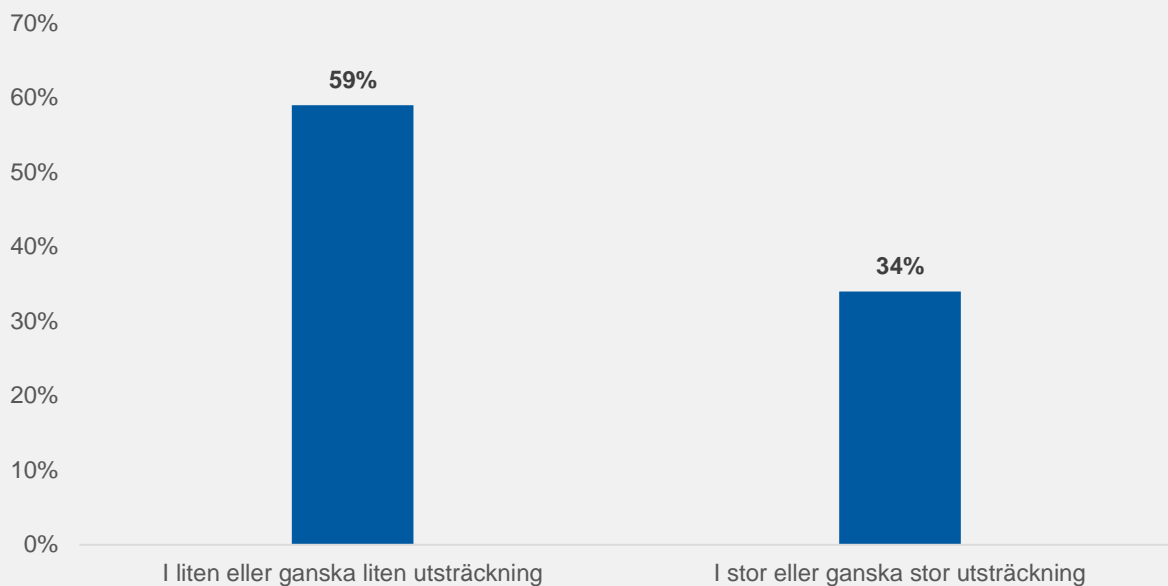
Väljarna om ansvaret för skolan

Den första frågan, som redovisas i tre stapeldiagram nedan, handlar om hur väljarna uppfattar skolans likvärdighet, det vill säga om den håller jämn och hög kvalitet, oavsett elevbakgrund och var man går i skola.

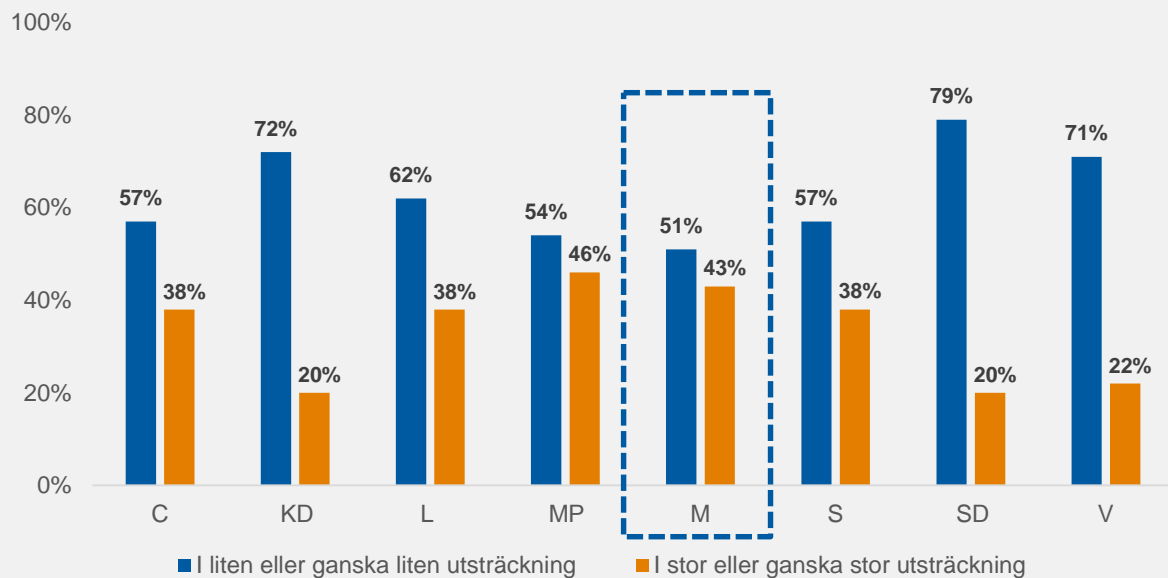
En majoritet av väljarna i undersökningen, 59 procent, anser att den svenska skolan inte är likvärdig. 34 procent svarade att de upplever skolan likvärdig, i ganska stor eller stor utsträckning. Bryter man ner svaren på partisympatier ser vi att en majoritet, oavsett partisynpaty, anser att skolan inte är likvärdig. Väljare som sympatiserar med Sverigedemokraterna (79 procent), Kristdemokraterna (72 procent) och Vänsterpartiet (71 procent) anser i störst utsträckning att skolan inte är likvärdig. Detta framgår av det sista av de tre diagrammen under första frågan.

Fråga 1. I vilken utsträckning instämmer du i att den svenska skolan är likvärdig, det vill säga att utbildningen håller en jämn och hög kvalitet för alla elever oavsett var man bor, vilken bakgrund man har eller i vilken skola man går?
Sammanslagning

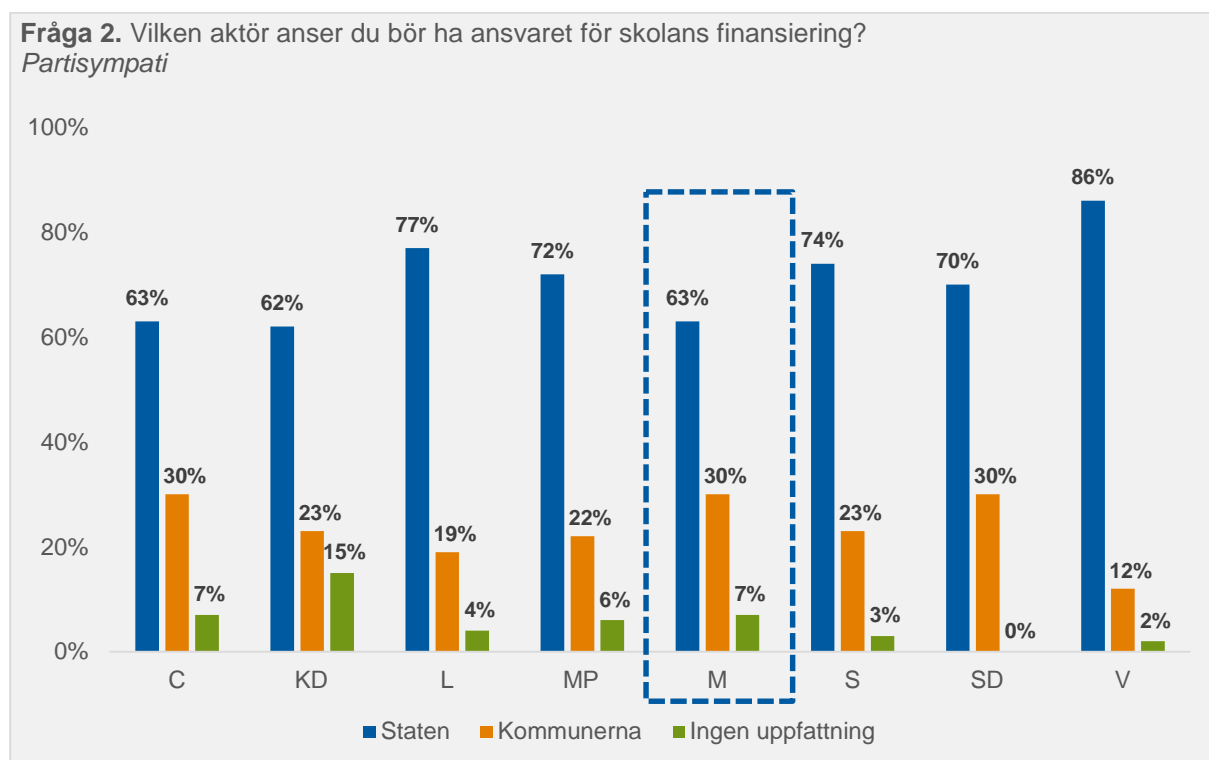
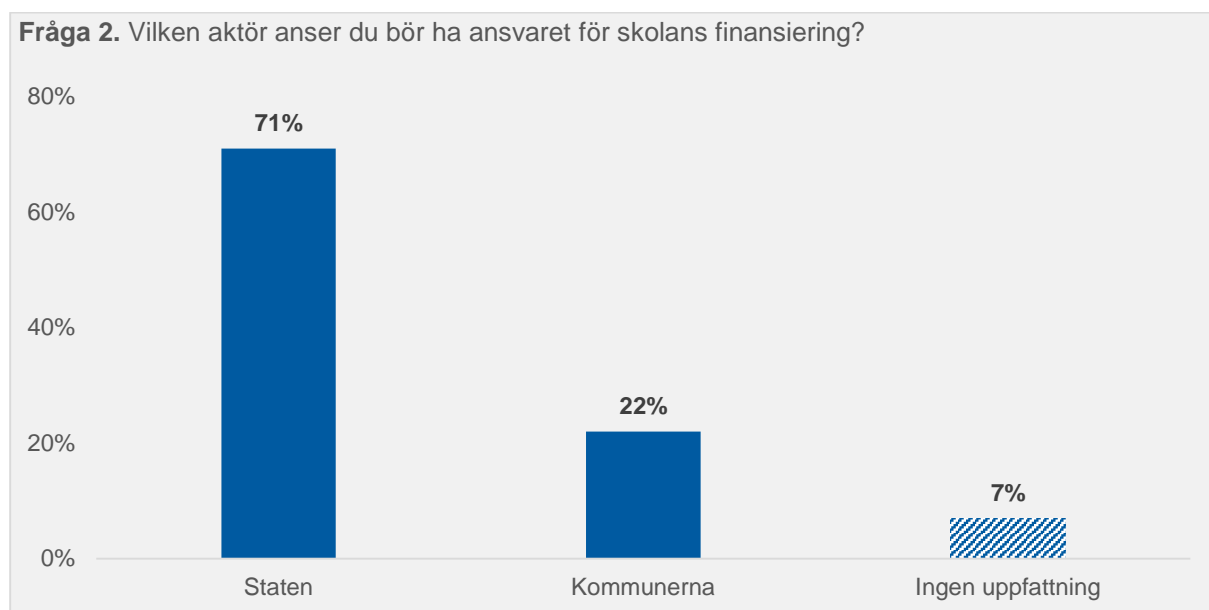

Fråga 1. I vilken utsträckning instämmer du i att den svenska skolan är likvärdig, det vill säga att utbildningen håller en jämn och hög kvalitet för alla elever oavsett var man bor, vilken bakgrund man har eller i vilken skola man går?
Partisynpati

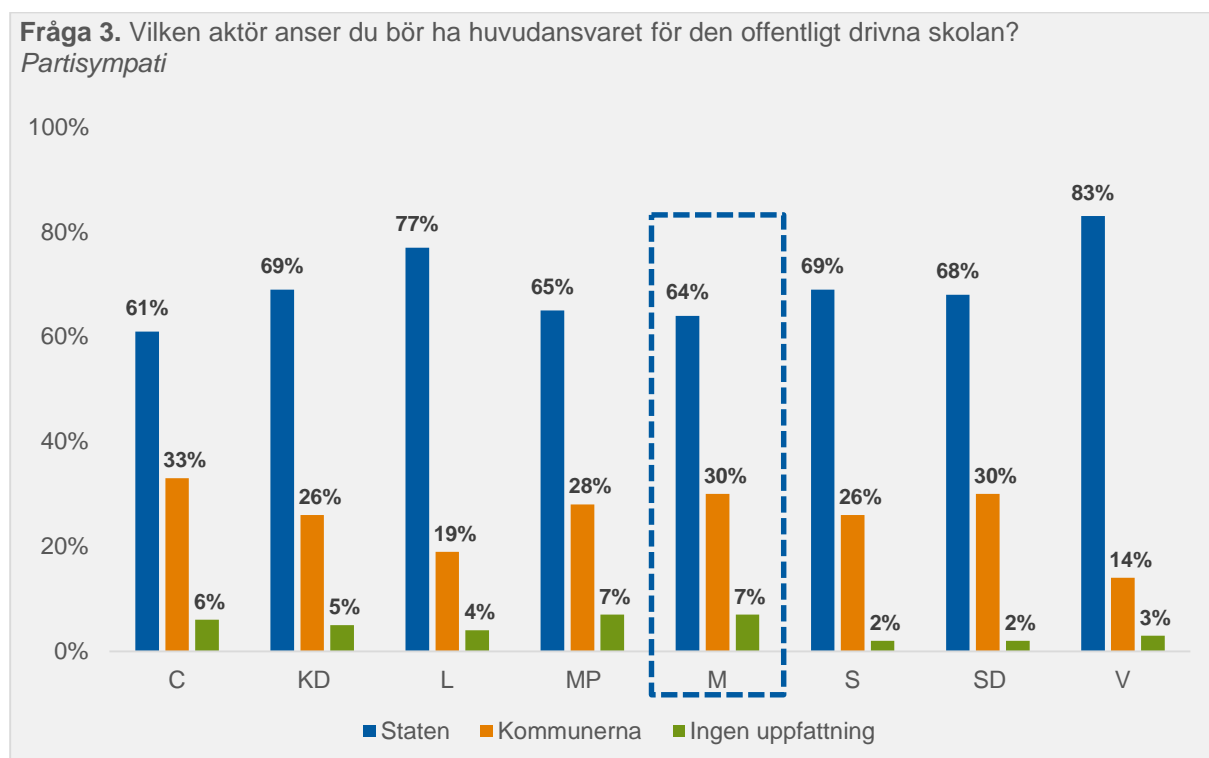
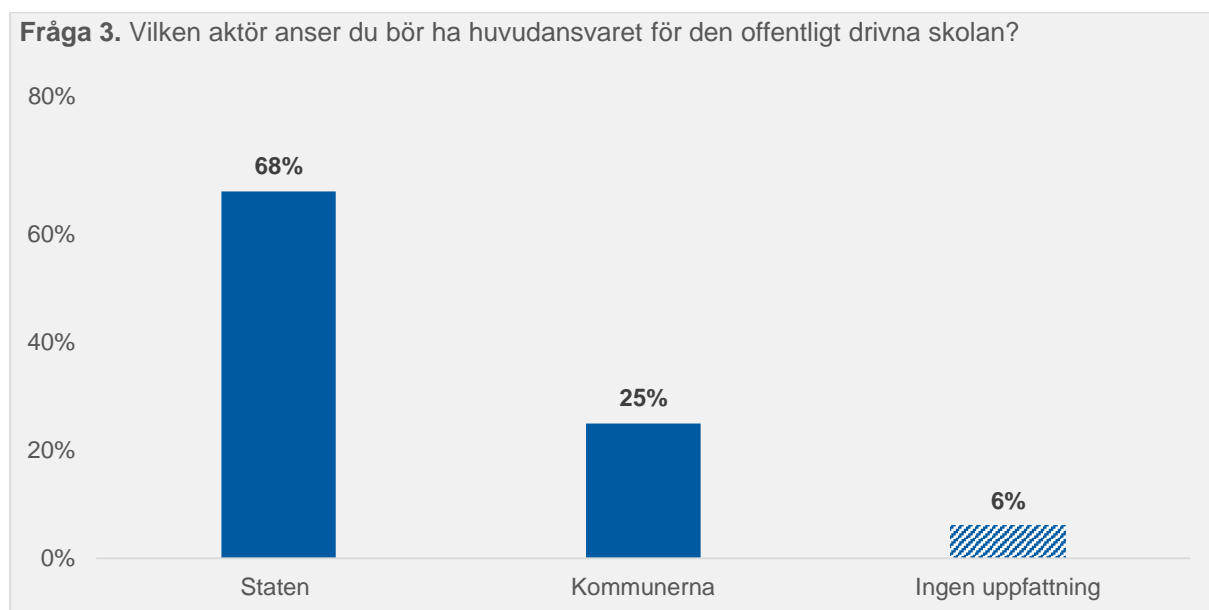
Den andra frågan som väljarna fick ta ställning till handlar om skolans finansiering. Idag är det i huvudsak kommunerna som finansierar skolan, även om staten skjuter till medel via det kommunalekonomiska utjämningsystemet samt via specialdestinerade statsbidrag.

En tydlig majoritet av väljarna, 71 procent, anser att staten är den aktör som bör ha ansvaret för att finansiera skolan. Endast drygt var femte väljare, 22 procent, anser att detta ansvar bör åligga kommunerna, likt dagens system. En stark majoritet av väljarna, oavsett partisynpat, förespråkar en statlig finansiering av skolan. Tydligast är stödet hos Socialdemokraternas (74 procent), Liberalernas (77 procent) och Vänsterpartiets (86 procent) sympatisörer.

Den tredje frågan berör huvudansvaret för de skolor som idag är kommunala. Idag är det landets 290 kommuner som ansvarar för att förverkliga de statliga styrdokumenten. Därutöver finns flera hundra privata huvudmän. Frågan här gäller endast de kommunala skolorna.

68 procent av väljarna i undersökningen anser att staten bör ha huvudansvaret för de skolor som idag är kommunala. Endast var fjärde väljare, 25 procent, anser att huvudansvaret bör ligga kvar hos kommunerna. Även i denna fråga är väljarna mycket tydliga, oavsett vilket parti de säger att de skulle vilja rösta på. Tydligast är stödet för statligt huvudansvar hos Vänsterpartiets (83 procent) och Liberalernas (77 procent) väljare. Den minsta majoriteten av de åtta riksdagspartierna återfinns hos Centerpartiets väljare, där 61 procent säger sig vara för ett statligt huvudansvar för de skolor som idag är kommunala.

Väljarna om valfriheten och vinsterna i skolan

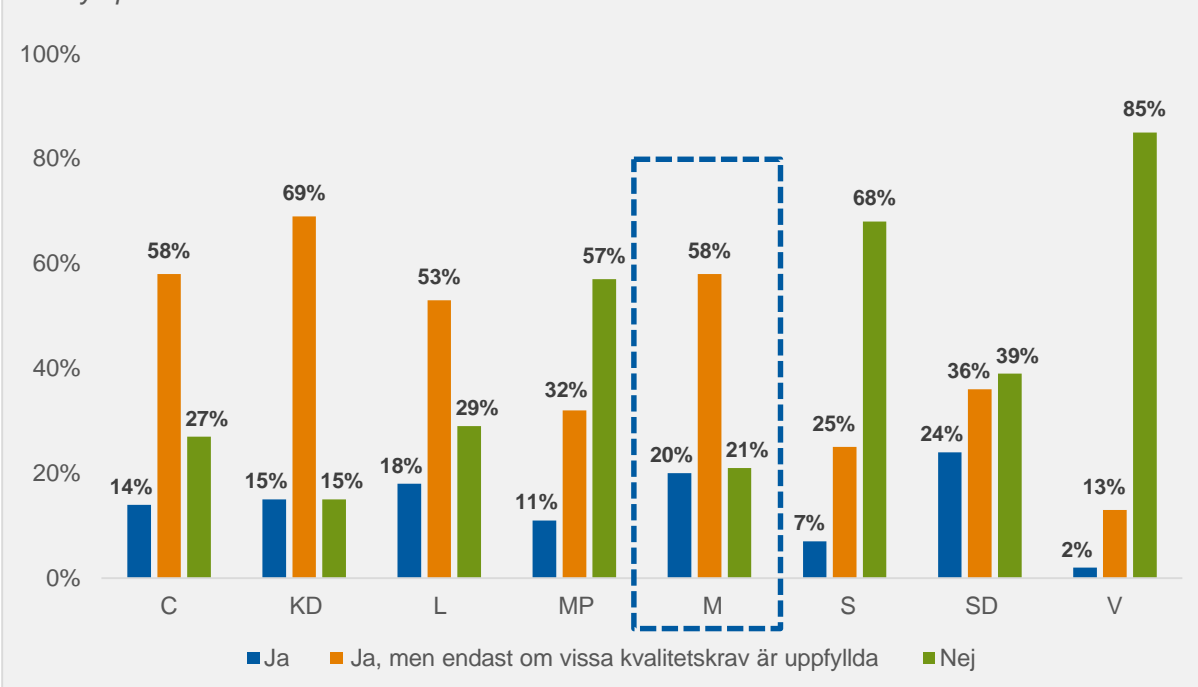
Frågor har även ställts om väljarnas syn på vinster i friskolesektorn samt om det generella intrycket på skolans utveckling av att föräldrar sedan 1990-talet kan välja skola.

Fråga 4 handlar om friskolevinsterna. En mycket tydlig majoritet av väljarna vill se en förändring i det regelverk som idag tillåter vinstutdelning från skattefinansierade privatägda skolor. 88 procent av väljarna i denna undersökning svarar att de antingen är för ett vinstförbud (47 procent) eller kan tänka sig att tillåta vinst, endast om vissa kvalitetskrav är uppfyllda (41 procent). 11 procent har svarat att de vill tillåta vinst ovillkorat, som idag.

Även när vi tittar på väljarnas partisympatier framgår att en klar majoritet av väljarna, oavsett partipolitisk sympati, vill se en förändring. Starkast är trycket från Vänsterpartiets och Socialdemokraternas väljare, där 98 respektive 93 procent svarar att de är emot vinst eller kan tillåta vinst endast om vissa kvalitetskrav är uppfyllda. De väljare som i minst utsträckning vill se förändring återfinns hos Sverigedemokraterna, där 75 procent av sympatisörerna svarat det samma, alltså fortfarande en tydlig majoritet. SD-sympatisörerna utmärker sig genom att 24 procent svarat att de vill tillåta vinst ovillkorat, vilket är den högsta siffran.

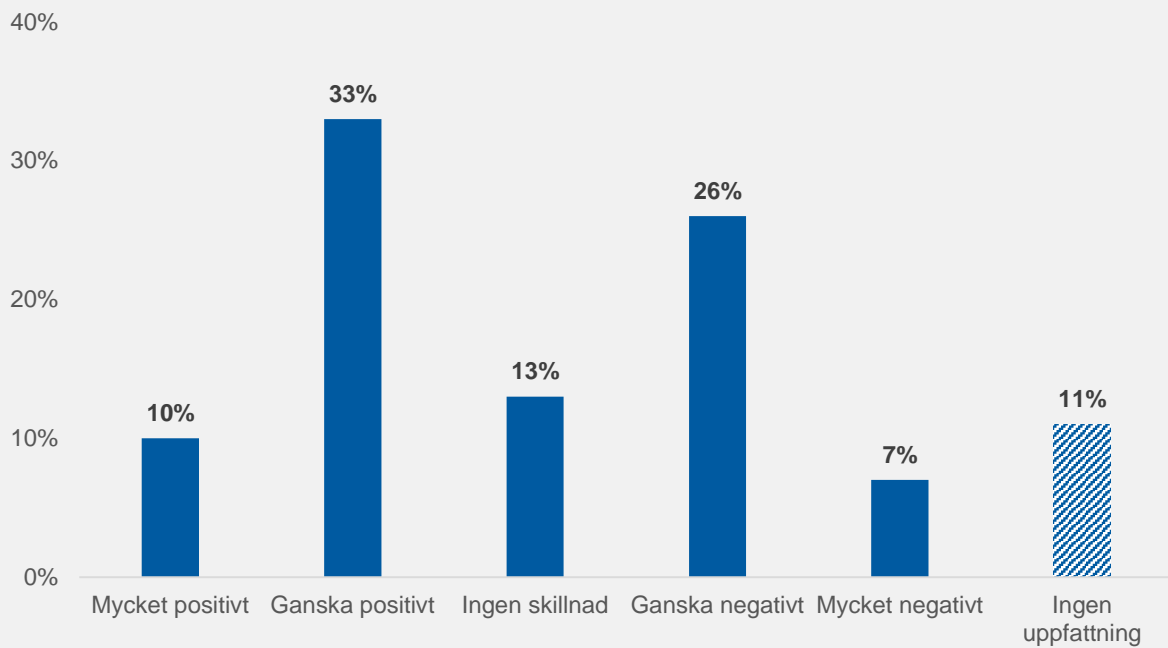
Fråga 4. Anser du att friskolor som drivs som bolag bör kunna ta ut vinst?
Partisympati

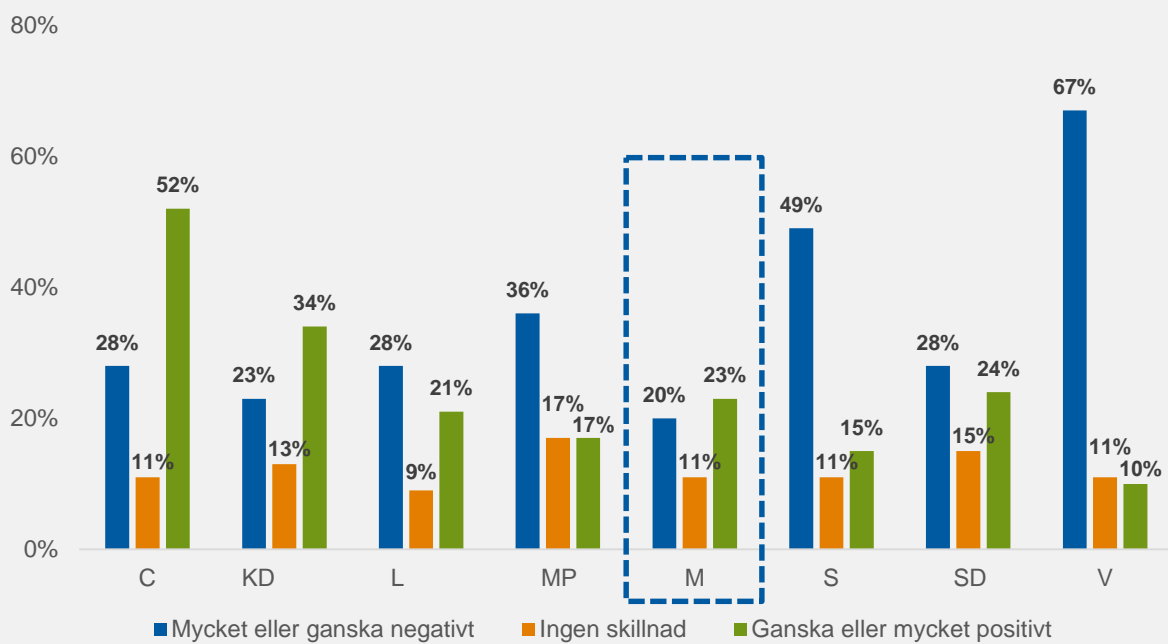
Den sista frågan, fråga fem, handlar om väljarnas generella syn på effekterna av valfriheten på skolsystemet. Valfrihetsreformen infördes på 1990-talet, kort tid efter kommunaliseringen och tillsammans med friskolereformen.

När det gäller huruvida friheten att välja skola har bidragit positivt eller negativt till den svenska skolan visar sig väljarna vara splittrade. 43 procent svarar att valfriheten har bidragit ganska positivt eller mycket positivt till skolans utveckling, medan 33 procent svarade ganska negativt eller mycket negativt. Övertoner åt det ena eller andra hållet när det gäller valfriheten är således inte motiverade, enligt väljarna. Mest positiva är Centerpartiets och Kristdemokraternas väljare, där 52 respektive 34 procent valt något av de två positiva svarsalternativen. Mest negativa till hur valfrihetens bidragit till skolans utveckling är Vänsterpartiets och Socialdemokraternas väljare, där 67 respektive 49 procent svarat något av de båda negativa svarsalternativen.

Fråga 5. Anser du att rätten att välja skola bidragit positivt eller negativt till skolans utveckling?

Fråga 5. Anser du att rätten att välja skola bidragit positivt eller negativt till skolans utveckling? *Partisynpati*

Metodbeskrivning

Lärarnas Riksförbund gav undersökningsföretaget Exquiro Market Research uppdraget att genomföra en riksrepresentativ väljarundersökning. Målgruppen för undersökningen var privatpersoner boende i Sverige i åldern 18–74 år. Datainsamlingen skedde 2 januari–8 februari 2017. Ett obundet slumpmässigt riksrepresentativt urval om 6 000 personer inhandlades.

Intervjuer har genomförts representativt med avseende på 84 undergrupper (2 stycken kön, 6 stycken åldersgrupper, 7 regioner; $2 \times 6 \times 7 = 84$). Antalet intervjuer inom respektive undergrupper var därmed förbestämt på förhand. Detta system användes för att säkerställa att intervjuerna inte skulle skapa snedvridna resultat och medför att resultaten inte behöver viktas.

I tabell M1 redovisas antal svarande.

Tabell M1: Urval och svarsfrekvens		
	Antal	Andel (%)
Nettourval	6 000	100
Fel nummer	354	6
Vägrare	1 053	18
Bortresta	64	1
Sjuk/hör dåligt	20	0,3
Talar inte svenska	8	0,1
Avlidna	1	0
Tekniska fel	0	0
Övriga ej svar	1 488	25
Antal genomförda intervjuer	3 012	50,2

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

**Lärarnas Riksförbund är det akademiska förbundet som
enbart organiserar behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare.
Med 90 000 medlemmar är vi ett av de största förbunden inom Saco.**